

Uudenmaan ilmastoyhteistyöryhmän kokous 1/2022

Aika 12.4.2022 klo 12.00-14.00

Paikka Teams

Asialista

1. Kokouksen avaus
2. Edellisen kokouksen muistio
3. Uudenmaan ilmastotyön eteneminen (Pia Tynys, UML)
4. Keskustelu Ukrainan tilanteen vaikutuksista ilmastotyöhön
5. MAL2023-suunnitelman arviointi, valmistelun eteneminen (Ella Törmälä, HSL)
6. Alueellisen sopeutumistyön tilanne, keskustelua (Simo Haanpää, UML)
7. Organisaatioiden muut ajankohtaiset ilmastoasiat (Kirjataan keskeiset toimet keskustelupalstalle)
8. Seuraava kokous
9. Kokouksen päättäminen

Muistio

1. Kokouksen avaus
2. Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin. Muistutetaan että muistiot ovat julkisia.

3. Uudenmaan ilmastotyön eteneminen (Pia Tynys, UML) (kalvoilta)

- Ilmastolain HE1 käsittelyssä, voimaan 1.7.?
 - Uudet ilmastotavoitteet
- Ilmastolain HE2 valmistelussa
 - Lakia täydennetään velvoitteella kuntien ilmastosuunnitelmista ja mahdollista kunnallisen viranomaisen edistämisvelvoitetta
 - Kuulemistilaisuus 2/2022, HE2 syksyllä 2022?
- KAISU2
 - Sovitut toimet 18.3. -> 5,7 Mt lisätoimet

- Ukrainan tilanteen vaikutukset? ”fossiilivapaa yhteiskunta on osa turvallisuuspolitiikkaa”
- IE-strategia tulossa lausunnoille (TEM)
- Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa (MISU) myös tulossa lausunnoille (MMM)
Toimenpideohjelma julki 2021 lopussa; poikkileikkaus käynnissä olevasta ilmastotyöstä
- Uusimaa-ohjelma: Reilusti edellä; hiilineutraalius 2030 + TKI sektori ilmastotyön tueksi
 - PKS suuret myös 2030
 - Lisätoimien haku toimenpideohjelmatasolla
- UML sisäiset teematiimit uutena, sisäinen työn tuki
- ALKE-keskustelut:
 - Uudenmaan roolin vahvistaminen kiertotalouden edelläkävijänä
 - Liikenteen uusien ja kestävien ratkaisujen edistäminen
 - Hiilineutraalin rakentamisen ja maankäytön edistäminen
 - Kansainvälisen tutkimus- ja kehittämisrahoituksen hyödyntämisen edistäminen Uudellamaalla.
 - Uudenmaan keskeisten paikallisten ja alueellisten innovaatioekosysteemien vahvistaminen sekä kansainvälisten investointien lisääminen
 - Niiden yritysten määrän lisääminen, jotka panostavat kehittämislähtöiseen innovaatiotoimintaan Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian painopisteiden mukaisesti

- Keskustelua:
 - Pitäisikö alkaa miettiä tavoitteita 2030 jälkeen? vrt. Helsingin nettonolla. Otetaan osaksi jatkotyötä.

4. Keskustelu Ukrainan tilanteen vaikutuksista ilmastotyöhön

- Energiapolitiikka on turvallisuuspolitiikkaa
- Fossiilisista irtautuminen, energiatehokkuus
- Polttoaineiden käyttöön vaikuttaa huomattavasti, mutta hankintaketju toimii hyvin. Biopolttoaineessa tulossa saatavuushaasteita, voi vaikuttaa fossiilisten osuuteen seuraavalla lämmityskaudella. Poltetun kalkin ja urean saatavuus voi myös vaikuttaa laitoskohtaisiin päästöihin. Haasteet mahdollisia jos tilanne säilyy pitkään tällaisena.
- Fortumin Clean heat -polku helpottaa polttavasta irtautumista ja helpottaa tilanteeseen reagoimista. Maakaasua korvattu kevyellä polttoöljyllä. Fortum ei hanki puupellettejä eikä hiiltä venäjältä. Uniper-yhteistyö mahdollistaa muita hankintapolkuja. LNG selvityksessä.
- Helen: iso muutos, kaasu ja hiili tullut aiemmin Venäjältä. Ei hankita enää, mutta hiilisopimukset voimassa kesän loppuun. Vauhdittaa vihreää siirtymää, mutta alkuvaiheessa myös öljyn poltto lisääntyy. Lämpöpumput ja sähkökattilahankinta nopeutetusti. Vuosaaressa kotimainen hake. Pellettiä myös Baltiasta. Uudet sopimukset neuvottelussa; ensi talvikausi fokuksessa, kesäkaudella hiilineutraali tuotanto riittää.
- Datakeskukset: vaikuttaako näihin? Geopoliittisen tilanteen kiristyminen ei vaikuta Microsoftin ja Fortumin datakeskuksen ja lämmön talteenottohankkeen eteenpäin

viemiseen. Uutisten pohjalta Mäntsälässä mietitään Yandexista irtautumista ja haketta korvaavana lämmönlähteenä.

- Tiehankkeisiin ja nykyisen tiestön päällystystöiden määrään vaikuttaa bitumin hinnan voimakas kohoaminen. Infrarakentamisen hinta noususuunnassa mm. polttoaineet, betoni ja teräs. Myös hintaepävarmuutta. Vähentänee ja hidastanee infrarakentamista ja rakentamista myös muilla sektoreilla.
- Tunnin juna? Rakentaminen niin kaukana että tilanne oletettavasti erilainen, + omarahoitteinen hanke. Espoon kaupunkiradassa voi vaikuttaa rakentamisen kustannuksiin. Suunnitteluun ei vaikuttane.
- Vantaalla palaveri asiasta tulossa. Poistuma fossiilisista on jo pitkällä, parin vuoden päästä ollaan jo pitkällä.
- Energianeuvonta: yhteydenotot ovat lisääntyneet, öljystä ja maakaasusta luopuminen kiinnostaa ja riittävyys pelottaa. Energiatehokkuudesta vähemmän kysymyksiä, mutta pidetään esillä. Huoltovarmuus kustannusten rinnalla. Maakaasusta luopujille toivotaan avustuksia.
- PIRELY käsittelee parhaillaan vuoden 2021 hakemuksia, valtakunnallisesti johdetaan sieltä. Valtion rahat korvamerkitty, EU-tukia jyvitetty lisäksi kymmeniä miljoonia. Kehysriihestä uutta tukea tähän? Kyllä.
- Maakaasun korvaaminen: Viron kanssa yhteinen LNG-laiva, sitä kautta voidaan hoitaa Suomen teollisuuden kaasuntarve. Virosta tulee putkiyhteys, Haminassa LNG-terminaali.
- Kulujen nousu yleisesti kaikissa järjestelmissä, koska koko EU saman ongelman edessä. Lämpöpumput, aurinkopaneelit; toimitusajat venyvät.
- Olkiluoto 3 tuotanto jo yli 600MW, helpottaa sähköpuolella. Myös tuulivoimaa on tulossa hurjasti, Helenillä vuoteen 2024 mennessä 1000MWh.

5. MAL2023-työn eteneminen (Ella Törmälä, HSL): Vaikutusten arvioinnin tilannekatsaus

- ”Euroopan kestävimmin kasvava ja ihmisläheisin metropolialue”
- Liikenteen ja asumisen CO₂-päästöt
- Arvioinnin kokonaiskuva, syötöt 2. luonnokseen
- Hiilineutraali:
 - Arvio: oikea suunta, mutta keinot selvästi riittämättömiä
 - Tavoite: Liikenteen päästöt lähellä nollaa 2040; arvio -49%. Ajoneuvokannan uudistuminen ajaa Liikennesuoritteiden vähenemiseen pitäisi saada toimenpiteitä, ennuste on että kasvaa väestönkasvun myötä.
 - Metsäkato lisääntyy, pientalorakentaminen kehyskunnissa suuri vaikutus.
 - Päämittarina yhteiskuntataloudellinen tehokkuus; liikenteen iso investointiohjelma, raidehankkeiden kustannukset suhteessa hyötyihin pienet.
 - Seuraava suunnitelmaluonnos valmistuu syksyllä, arvioinnin tulokset syöttävät siihen.
 - Seutusunnittelun keinot hillitä metsäkatoa? Jo asian näkyminen arvioinnissa tärkeää. Tiputus on pieni.
 - Peltoalueiden maankäytön muutokset varautumisnäkökulmasta?
 - Investoinnit matka-aikasäästöihin? Kustannukset tunnistetuissa toimenpiteissä suhteissa säästöihin olleet suuret.

- On mietitty miten tietyillä liikkumissuunnilla lähdettäisiin viemään liikennetoimenpiteiden kokonaisuutta eteenpäin.
- Mietitään miten jatkosuunnittelussa voidaan huomioida uusi tilanne.

6. Alueellisen sopeutumistyön tilanne, keskustelua (Simo Haanpää, UML)

- Sopeutumisesta keskusteltu sekä maakunnallisessa että alueellisessa yhteistyössä (UML, ELY, HSY)
- Seurataan ensi sijassa kansallisen työn etenemistä, mutta paine nopeuttaa tarkastelua, mm. syksyn EAKR-haku
- Huomataan sopeutumisyhteistyön synergiaedut, hahmotellaan työtä yhdessä
- Uuttamaata kehoitettu hakemaan mukaan EU Mission Adaptation to Climate Change edelläkävijäalueeksi

- Keskustelu:
- Haku sopeutumisen edelläkävijäalueeksi on vielä harkinnassa Espoossa, mutta ennen kaikkea toivottaisiin seudullista liittymistä
- Haku ensi sijassa NUTS2 alueille. PKS:lla sopeutumisessa kv-tunnustettu johtajuus, + pienemmät kunnat joissa työ vielä alussa; sisäisen kehityksen tukeminen? PKS sopeutumisen strategia ja sen seurantaryhmä: Verkostomainen toiminta arvokasta. HSY mieluusti kuulolla ja linkkinä kansallisen seurantaryhmän suuntaan.
- Maakunnallisesti kannattaa lähteä liikkeelle, kosketuspintaa kaikkien kuntien työhön. Linkit mm. ravinteiden huuhtoutumiseen ja vesistöjen kuntoon, tätä tulisi nostaa esiin, vrt. energiaomavaraisuus ukrainan sodan myötä, sopeutuminen maataloudessa voisi olla samanlainen momentum jossa vesiensuojelu konkretisoituu; tähän asti ollut taajamien ja kaupunkien asia.
- Myös ruokajärjestelmissä omavaraisuus ja linkitys sopeutumiseen.
- Kokonaiskuva Uudenmaan sopeutumistilanteesta – mihin sopeudutaan ja kuinka hyvin tätä jo tehdään. Maankäytön suunnittelussa sopeutuminen jo huomioidaan isosti. Tulva-asiat kunnilla tarkastelussa. Myös muut sopeutumisen paikat pitää tutkia. Mutta ensin pitää selvittää mitä tehdään. Mitä sopeutumisessa pitäisi oikeasti tehdä enemmän?
- Jatketaan keskustelua Silta-ryhmässä

7. Organisaatioiden muut ajankohtaiset ilmastoasiat

Fortum:

- Datakeskushanke julkistettu Microsoftin kanssa. Valmistuessaan datakeskusten avulla saavutetaan 400000 tonnin vuotuinen hiilidioksidipäästöjen pysyvä vähennys.
- Ilmalämpöpumppu Vermossa etenee ajallaan, Kerassa myös
- Digitaalinen kaksonen (Digital Twin-pilotti) koko kaukolämpöverkosta rakenteilla. Tavoitteena on virtualisoida kaukolämpöverkon toiminta ja tehdä siitä mahdollisimman tehokasta. Ensimmäiset demot lähössä käyntiin, loppuvuodesta voidaan palata asiaan.

Energianeuvonta, Ramboll:

- Taloyhtiöfoorumi Keravan energian kanssa, vinkkejä taloyhtiöistä kaivataan

ELY:

- Elyn strategiaa toteutetaan edelleen, Ilmastovaikutusten arviointi vahvana, käydään keskusteluja kuntien kanssa siitä miten kaavoituksessa tulisi arvioida vaikutuksia
- Ilmastotekemiseen mietitään uutta sisäistä tekemisen tapaa
- Vihreän siirtymän hankkeisiin on palkattu lisää henkilökuntaa
- 9.5. Uusimaa-viikolla webinaari hiilijalanjäljen pienentämisestä valtionhallinnon puolelta + arviointiin liittyvä kokonaisuus
- Vihreässä siirtymässä energiapuolella paljon tulossa, vetyhankkeita ym; prosessin jouhevoittaminen tavoitteena
- Otetaan vety käsittelyyn seuraavassa kokouksessa
- Liikennestrategia valmistunut; yhtenä teemana kolmesta kestävä liikenne, ilmastoasiat vahvasti mukana
- Maaseutuohjelman rahat on jaettu, ensi vuonna palataan

KUUMA:

- Kuntien ilmastotyö etenee hyvin, vain kahdella kunnalla ei selvää tavoitetta
- Hankkeiden kautta; ilmastokumppanuuden laajentaminen seuraavana (Kerava ja Järvenpää?)

HSY:

- PKS KHK-laskennat lähes valmiina – HSY:n rooli kulutuksen päästöjen laskennassa?
- Ilmastoseminaarin kutsut tällä viikolla
- Ilmastoyksikön päällikkö hakusessa, ilmasto- ja kiertotaloustyö

Posintra:

- Kilpilahdessa Nesteelle 88 milj. e vetytalouteen ja CO₂-talteenottoon, Borealis muoviteollisuuden kierrätys
- EAKR-yhteistyöhanke Kilpilahteen valmisteilla
- Porvoon kaupungin ilmastotyö myös kaupunkilaisille, pyöräilyn lisääminen vahvana

Espoo:

- Kestävä Espoo -ohjelma hyväksytty
- Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartta valmisteilla Espoo-tarinan pohjalta
- Kompensaatiot ja nielut: kuntien osa?
- Datakeskushanke tuottaa 40% alueen kaukolämmöstä käynnistyessään
- Ilmastovahti tulossa
- Haettu EU-missioon ilmastoneutraalista ja älykkästä kaupungista
- Webinaari biokaasusta
- Eurocities Espoossa 8.-10.6.

Vantaa:

- Kaupunkistrategia ja resurssiviisauden tiekartta hyväksytty, nyt jalkauttaminen

- Hiilineutraalit ja resurssiviisaat alueet-hanke
- Mission hillintään haettu
- Taloyhtiöklubi

Helsinki:

- Tiekartan päivitys 2030 tavoitteeseen
- HNH-ohjelman päivitys käynnissä, projektijohtaja ohjelmalle valittu, aloittaa 25.4.
- Sopeutumisen linjaukset priorisoitu, 4 valitun prioriteetin toimenpiteet käynnistyneet. Hulevesiohjelman täsmäytys käynnissä. Molempien ohjelmien toimenpiteiden toteutumista seurataan LATO-työkalussa
- Helsinki, HSY, Aalto ja VTT mukana Bloomberg Philanthropies kaupunkien biohiilihankkeessa. Hankkeessa selvitetään ja tarkennetaan arvioita HSY:n tuottaman lietepohjaisen biohiilen ja kaupungissa syntyvistä raaka-aineista tuotetun biohiilen potentiaalisista käyttökohteista ja hyödyistä, kuten hiilensidonnasta. Hanke kestää 1,5 vuotta, vuoden 2023 loppuun.

Helen:

- Digikaksonen hanke myös käynnistetty
- CO₂- päästöt - 80% jo 2025/26 Kivihiilestä luopumisen ripeyttämisen ansiosta, julkaistaan kesän korvalla

UML:

- Tulvariskien hallintasuunnitelmat hyväksytyt; sopeutumisen alalla on vielä jalostamista ja jalkauttamista

HKI:

- Tiekartan päivitys 2030 tavoitteeseen

Novago (täydennetty kokouksen jälkeen):

- Laurea amk:n, Keuken, Posintran ja Novagon yhteinen kiertotaloushanke CEGO jatkuu, jossa Novagon osalta muovien kierrätys ja kiertotalous on keskiössä
- Lähdetään mukaan yhteistyökumppanina mm. Espoon kaupungin, HSY:n ja VTT:n ”Kaikki muovi kiertää” EAKR-hankehakuun
- Maa- ja hevostilojen syötepotentiaalin sekä biokaasun tuotantopotentiaalin selvittäminen yhtenä fokuksena Hiilineutraali 2035 -hankkeessa
- Yhteistyösuunnitelmia Haaga-Helia amk, JAMK, Novia amk yhteisen ”Kiertotalousosaamiskeskus” –hankkeen kanssa

Seuraava kokous

- Pidetään seuraava kokous elo-syyskuun vaihteessa, aiheena vetytalous ja muut energia-asiat

Päätettiin kokous klo 14.01

Jakelu / x= läsnä

x Anna-Maria Rauhala, Ramboll
Mira Jarkko, Helsingin kaupunki
Susanna Kankaanpää, Helsingin kaupunki
Tina Kristiansson, Vantaan kaupunki
Kimmo Nekkula, Vantaan kaupunki
x Marja Vuorinen, Vantaan kaupunki
x Jari Viinanen, Vantaan kaupunki
x Sanna Rönkkönen, Espoon kaupunki
x Niina Nousjärvi, Espoon kaupunki
x Anniina Helminen, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus
x Tapio Reijonen, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus
Markku Nordström, Novago (väärä yhteystieto, kontaktoitu kokouksen jälkeen)
x Leena Alihakkola, Posintra
x Heikki Aaltonen, Fortum
Anna Häyrinen, Helen
x Rauno Tolonen, Helen
Hannu Laine, Vantaan energia
Irma Karjalainen, HSY
x Maaria Parry, HSY
x Ella Törmälä, HSL
x Anna Auvinen, Uudenmaan ELY-keskus
x Elina Kuusisto, Uudenmaan ELY-keskus
x Arto Kärkkäinen, Uudenmaan ELY-keskus
Liisa Nyrölä, Uudenmaan ELY-keskus
x Maria Konsin-Palva, Uudenmaan ELY-keskus
x Pia Tynys, Uudenmaan liitto
x Simo Haanpää, Uudenmaan liitto
Ilona Mansikka, Uudenmaan liitto
x Kaarina Rautio, Uudenmaan liitto
x Venla Virkamäki, Uudenmaan liitto